

■
**HALİL İBRAHİM ŞİMŞEK (ED.), ZAFER ERGİNLİ,
ABDURREZZAK TEK, KADİR ÖZKÖSE,
TASAVVUF KONUSUNDA BİLİNMESİ GEREKEN 88 SORU,**
Beyan Yayınları, İstanbul 2019.

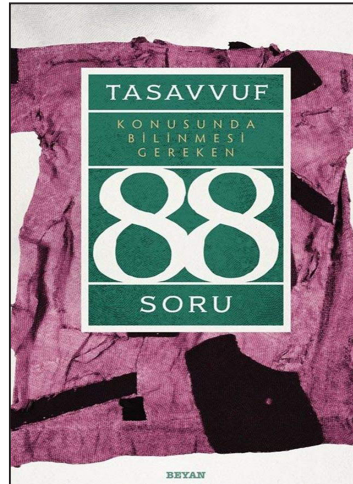
Arş. Gör.

MUHAMMED YUSUF AKBAK

Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

orcid.org/0000-0002-5042-8983

muhammedyusuf.akbak@gop.edu.tr

“Ashından, vatanından ayrı düşmüş, oradan uzaklaşmış kişi, orada geçirmiş olduğu mutlu zamanı arar, o zamanı tekrar yaşamak ister, ayrıldığı sevgiliye tekrar kavuşmak arzu eder. Ben her mecliste, her toplulukta inledim, ağladım, durdum. Ben huysuz insanlarla da, iyi insanlarla da düşüp kalktım. Herkes, kendi anlayışına, zannına göre, benim dostum oldu ama kimse benim gönlümdeki sırları araştırmadı, öğrenemedi. Hâlbuki benim sırrım, feryadımdan uzak değildir. Fakat her gözde onu görecektir nûr, her kulakta onu işitecek, duyacak güç yoktur.”¹

Mevlânâ'nın Mesnevîsinin ilk beyitlerinde ney sembolüyle anlatıldığı gibi insan bu dünyada sevgilisinden uzak olduğu için sürekli bir arayış içerisinde. Sûfî de baktığı, gördüğü, dokunduğu her şeyde öz vatanına dair izler aramaktadır. Bu kimi zaman bir taş işçiliğinde, kimi zaman güzel bir sözde kimi zaman da dinlediği hoş bir namede olur. Mevlânâ bu yüzden semâ'yı kendinden geçmek ve Hakk'a vasıl olmak suretiyle elest bezmindeki “Belâ” sesini işitmek olarak tanımlamıştır. (s.263)

Bu arayış içerisinde kimi zaman sûfiler kendilerine çeşitli sorular sormuş ve bunlara verilen cevaplar sayesinde Hakk'a ulaşmanın yolunu bulmaya çalışmış, kimi zaman da farklı çevrelerden bazen eleştirmek bazen de anlamak adına sûfilere çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu soru ve cevapların bir kısmı geçmişte toplanmış ve çeşitli eserler meydana getirilmiştir. Ancak gün geçtikçe modern dünyanın karmaşasında sûfilere yönelik yeni sorular da gündeme gelmektedir. İşte tasavvuf tarihine dair sürekli sorulan ve yeniçağın sorduğu modern sorulara cevap olarak günümüzde hazırlanan bir kitap da “Tasavvuf Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru” ismiyle yayın hayatına kazandırılmıştır.

Beyan yayınlarından 2019 yılında çıkan eser sekiz kitaptan oluşan bir serinin üyesidir. Kur'an ve Tefsir, Hadis, Fıkıh, Siyer, İslâm Tarihi, İnanç, Mezhepler ve Tasavvuf alanlarında her biri seksen sekiz sorudan meydana gelen serinin Genel Koordinatörlüğünü Prof. Dr. Adnan Demircan üstlenmiştir. Tanıtımını yapacağımız “Tasavvuf

¹ Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, *Mesnevî*, trc. Şefik Can, İstanbul: Ötüken Yay., 16. Basım, 2017, I, 13.

Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru” adlı eserin Editörlüğünü ise Prof. Dr. Halil İbrahim Şimşek yürütmüştür.

Eser alanında uzman dört Profesörün katkısıyla meydana gelmiştir. Kitabın editörlüğünü üstlenen Prof. Dr. Halil İbrahim Şimşek, Prof. Dr. Zafer Erginli, Prof. Dr. Abdürrezzak Tek, Prof. Dr. Kadir Özköse kitapta sırasıyla sorulan sorulara cevap veren isimlerdir.

Eserin girişinde bulunan takdim yazısı serinin tamamında ilk aşamada akla gelebilecek olan “Neden bu seksen sekiz soru, neden seksen sekiz adet ?” gibi sorulara cevaplar sunar. Soruların seksen sekiz tane olmasından maksadın sonsuzluk işaretinden mühlhem olduğu belirtilir ve okuyucuya bu tür soruların ve cevapların sayısız olduğu mesajı aktarılır. (s.14) Okuyucunun zihnine alana dair farklı sorular gelse de genel itibariyle güncel zihin problemlerine dair bu soruların kapsayıcılığına dikkat çekilmektedir.

Kitaptaki sorular genel itibariyle günümüzde tasavvuf denildiği zaman herkesin aklına gelebilecek, kapsayıcı sorulardan oluşur ve sorular belirli bir sıralamaya tabi tutularak esere eklenmiştir. Tasavvufun tanımı, kelime kökeni, kaynağı, oluşum sürecinde etkilendiği alanlar, tasavvufî tecrübenin mahremiyeti, ilk dönem tasavvufunda öne çıkan bazı kavramlar, tasavvufun dönemlere göre ayrımı, Şia ve Bâtîniğin tasavvufa etkisi gibi konularla ilgili ilk on iki soruluk bölüm Prof. Dr. Halil İbrahim Şimşek tarafından cevaplanmıştır. Tasavvufun teşekkül dönemi, sahabe devrinde tasavvuf, tasavvufî düşüncenin çeşitliliği, halvet, uzlet, sabır, sekr, şathiye kavramları, velayet anlayışı, zühd ve zahidlik, bazı ilk dönem sûfîleri, kadınların tasavvuf düşüncesindeki yeri, tasavvufta işarî yorumlar, ilk dönem tasavvuf eserleri gibi alanlarla ilgili otuz yedi soru Prof. Dr. Zafer Erginli tarafından, geriye kalan sorulardan, tasavvufun kurumsallaşma süreci, Melâmîlik, Fütüvvet, Ahilik, tekke, zaviye hangâh, intisab, gavs kavramları, tarikat giysileri ve ritüelleri, devran, semâ, Yesevîlik, Nakşîlik gibi bazı tarikatlarla ilgili meseleler, Osmanlı dönemi toplum ve siyasî hayatında tasavvufun etkisi gibi konulara ilişkin sorular Prof. Dr. Abdürrezzak Tek tarafından cevaplanmıştır. Son bölümde ise İbnü'l Arabî ve Vahdet-i vücud anlayışı başta olmak üzere İmam Rabbânî ve Vahdet-i şühud, İnsan-ı Kâmil, Nûr-i Muhammedî, keşf, keramet, velâyet, menkıbe-

ler, atvâr-ı seb'a, letâifler gibi konuların yanısıra, ağırlıklı olarak günümüz insanın zihnini meşgul eden "Gassalın önündeki meyyit gibi" olmak, "Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır" gibi cümlelere açıklamalar Prof. Dr. Kadir Özköse tarafından on dokuz soru içerisinde cevap olarak sunulmuştur.

Kitapta sorulan sorular herkesin anlayabileceği bir açıklıkta uzunca, verilen cevaplar ise kısa ve doyurucu niteliktedir. Eserde yer alan bazı başlıklar birbirinin tekrarı gibi gözüke de her soru ayrı ayrı incelendiği zaman bu tekrarın gerekli olduğu görülür. Kitabı baştan sona okumak isteyenler olacağı gibi, sadece merak ettiği soruya cevap arayan kişiler de olacaktır. Tek bir sorunun yanıtını arayan kişiler için konunun daha iyi kavranması adına önceki sorularda geçen bazı kısa bilgilerin tekrar geçmesi olağandır. Kitapta dört tane farklı yazar olsa da üslup birliği farklı yazarların okunduğunu hissettirmemektedir.

Sorular eğer tasavvuf tarihi ile ilgiliyse cevaplar için genelde ilk dönem klasik tasavvuf eserleri referans alınmıştır. Güncel konularla ilgili bir soru geldiği zaman gene muteber kaynaklara atıflarla ikna edici, doyurucu güncel cevaplar verilmiş, cevaplar Kur'an'ı kerim ve Hadislere atıflar yaparak temellendirilip havada bırakılmamıştır. Örneğin "Fakirlik" teriminin tasavvuf terminolojisindeki karşılığı sorulduğunda "Fakr" kelimesinin lügat anlamı, diğer İslami ilimlerdeki karşılığı verildikten sonra "*Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye layık olan ancak O'dur*" mealindeki Fatır suresinin on beşinci ayeti ve Muhammed suresinin otuz sekizinci ayetindeki "*İşte siz Allah yolunda harcama yapmaya çağrılıyorsunuz. İçinizden bir kısmı cimrilik ediyor. Ama kim cimrilik ederse ancak kendine karşı cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir toplum getirir, artık onlar sizin gibi de olmazlar*" manası ile konu delillendirilmiştir. Daha sonra da Abdülkerim el-Kuşeyrî, Mevlânâ Celâleddîn Rûmî gibi isimlerle konunun tasavvufî yönü vurgulanmıştır.

Tasavvufa meyledenlerin manasını merak ettiği ve tasavvufu hedef alan kimselerin de sık sık eleştiri konusu ettiği "Gassalın önündeki meyyit gibi olmak", "Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır" sözleri de gene Abdülkerim el-Kuşeyrî, Yusuf el-Hemedânî, İbn Haldun,

Bâyezid el-Bistâmî gibi isimlere atıflarla ve herkesin kavrayabileceği açık güncel örneklerle izah edilerek, okuyucunun zihnindeki soru işaretleri silinmiştir.

Sonuç olarak gerek tasavvufi hayatın içerisinde olan ve aklındaki sorulara cevaplar arayan, gerekse tasavvufa karşı eleştirel bir bakış açısı sergileyen ve zihninde bu sorulara yanıt bekleyen kimseler için genelde sorularına cevap bulabilecekleri bir eser ortaya konulmuştur. Elbette ki bu eserde bütün karmaşık meselelerin çözüldüğü ve zihin kurcalayan bütün sorulara cevap verildiği savunulamaz. Kitapta da belirtildiği gibi kişiye göre değişecek şekilde sonsuz sayıda soru ortaya çıkabilir (s.14) ancak burada arayan herkesin büyük oranda cevaplarını bulabileceği özenle seçilmiş seksen sekiz soru okuyucuyu büyük oranda tatmin etmektedir.